

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра психології і туризму

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Міжкультурна комунікація в туризмі

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Спеціальність	242 Туризм
Освітня програма	Туризмознавство
Форма здобуття освіти	денна, заочна
Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання	українська
Семестр	II
Обсяг дисципліни	кредити – 3 кредити ЄКТС; 90 год., у тому числі: <i>Денна форма здобуття освіти:</i> лекції – 10 год. семінарські заняття – 10 год. самостійна робота – 70 год. <i>Заочна форма здобуття освіти:</i> лекції – 4 год. семінарські заняття – 4 год. самостійна робота – 82 год.
Форма контролю	залік
Пререквізити	вивчення дисциплін «Географія туризму», «Історія української культури», «Україна у світовому туристичному просторі», «Англійська мова (за професійним спрямуванням)», «Психологія», «Професійний етикет у туризмі», що викладаються здобувачам спеціальності «Туризм» рівня вищої освіти «бакалавр». Здобувачі вищої освіти повинні: володіти системою базових знань з історії української і світової культури, географії туризму, психології людини, у тому числі в ситуації надання й використання туристичних послуг, знати особливості культури різних етносів та регіонів, правила ділового етикету; вміти спілкуватись українською та іноземною мовою, володіти основами культури вербального і невербального спілкування; володіти навичками, необхідними для ефективної діяльності в галузі туристичного бізнесу (ведення конструктивного діалогу, попередження та конструктивного вирішення конфліктних ситуацій тощо), а також навичками пошуку, систематизації, узагальнення інформації, роботи з джерелами, електронними ресурсами.
Постреквізити	знання, отримані у процесі вивчення дисципліни «Міжкультурна комунікація в туризмі», можуть бути використані під час вивчення нормативної дисципліни

	«Міжнародний туристичний бізнес», вибіркової дисципліни «Глобальні виклики сучасності у контексті туризмознавства», а також під час проходження професійно-туристичної практики.
Викладач	Лебедєва Ірина Миколаївна, кандидат історичних наук, доцент
Контактна інформація	e-mail: iryna.lebedieva@knl.u.edu.ua
Дні занять	згідно розкладу занять
Консультації	згідно графіку консультацій

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ЗМІСТУ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни «Міжкультурна комунікація в туризмі» є надання здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти базових знань з теорії міжкультурної комунікації, ознайомлення з особливостями крос-культурної комунікації на макрокультурному (цивілізаційний, національний, етнічний) та мікрокультурному (професійна культура) рівнях, формування навичок міжкультурного спілкування на підставі принципів толерантності й взаємоповаги.

Предметом дисципліни є укорінені в різноманітних етнічних спільнотах мовні та поведінкові стереотипи, особливості культури спілкування, професійної етики, соціально унормовані традиції та звичаї.

Завданням дисципліни є формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти компетенції міжкультурного спілкування на засадах поваги до інших культур, толерантності, вміння уникати міжкультурних, міжетнічних, релігійних конфліктів у професійній діяльності.

Курс «Міжкультурна комунікація в туризмі» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 242 Туризм складається з одного змістовного модуля: Міжкультурна комунікація в туризмі. У ньому висвітлюються основні засади крос-культурної комунікації з метою формування у майбутніх фахівців туристичної галузі поваги до різних націй та етносів, їхньої культури і традицій.

ЦІЛІ НАВЧАННЯ

Завданням вивчення дисципліни «Міжкультурна комунікація в туризмі» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з теоретичними основами міжкультурного спілкування як одного з базових принципів професійної діяльності у сфері туризму, а також з особливостями світогляду, релігійними поглядами, ціннісними орієнтирами, поведінковими стереотипами, основними традиціями, звичаями, ритуалами різних регіонів і народів світу, а також формування таких загальних та фахових компетентностей: здатність вести професійну діяльність у міжнародному та вітчизняному середовищі; здатність організовувати діяльність та співпрацю суб'єктів регіонального,

національного та міжнародного туристичних ринків на засадах сталого розвитку з урахуванням світового досвіду; здатність визначати місце України в загальноєвропейському і світовому цивілізаційному процесі.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі повинні знати основні поняття й терміни теорії міжкультурної комунікації, типи, види, форми, моделі, структурні компоненти міжкультурного спілкування, культурні особливості різних націй та етносів, їх релігійні погляди, ціннісні орієнтири, поведінкові стереотипи. Здобувачі повинні вміти аналізувати та інтерпретувати різні моделі поведінки у міжетнічному середовищі з метою запобігання конфліктних ситуацій, застосовувати на практиці отримані знання у галузі міжкультурної комунікації на принципах толерантності та взаємоповаги. Володіти навичками розв'язувати професійні завдання у галузі крос-культурного спілкування з метою запобігання міжкультурних конфліктів.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Під час вивчення дисципліни «Міжкультурна комунікація в туризмі» здобувачі вищої освіти мають відвідувати лекційні та семінарські заняття, вчасно виконувати всі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Відпрацювання занять, пропущених через поважні причини, відбувається під час консультацій.

Під час виконання завдань здобувачі повинні обов'язково дотримуватися принципів академічної доброчесності, а саме: самостійно виконувати всі види завдань та форми контролю; посилатися на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформацію про використані методики досліджень і джерела інформації, результати власної навчальної діяльності.

9. Програма навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№	№ і назва теми (включно із темами, що винесені на самостійне опрацювання)	Кількість годин							
		Денна форма здобуття освіти				Заочна форма здобуття освіти			
		Разом	у тому числі			Разом	у тому числі		
	лекції	семінарськ і / практичні заняття	самостій на робота		лекції	семінарськ і / практичні заняття	самостійн а робота		
Модуль 1									
Змістовий модуль 1. Міжкультурна комунікація в туризмі									
1.	Тема 1. Туризм і проблема міжкультурної комунікації на сучасному етапі	18	2	2	14	20	2	2	16
2.	Тема 2. Основні типи культур та	18	2	2	14	20	2	2	18

	міжкультурні типи комунікації								
3.	Тема 3. Особливості комунікації з представниками Західної та Латиноамериканської цивілізацій	18	2	2	14	16	–	–	16
4.	Тема 4. Особливості комунікації з представниками ісламського світу	18	2	2	14	16	–	–	16
5.	Тема 5. Особливості комунікації з представниками країн Південної і Східної Азії	18	2	2	14	16	–	–	16
	Разом годин за модулем 1	90	10	10	70	90	4	4	82
	Усього годин	90	10	10	70	90	4	4	82

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема 1. Туризм і проблема міжкультурної комунікації на сучасному етапі. Сутність, об'єкт і предмет міжкультурної комунікації. Поняття комунікації. Функції та основні види комунікації. Поняття крос-культурної (міжкультурної) комунікації. Основні категорії міжкультурної комунікації: нація, народ, етнос; національно-етнічна свідомість; менталітет; етос; національний стереотип; національно-культурний символ. Аспекти міжкультурної комунікації. Міжкультурні бар'єри. Управління крос-культурною комунікацією. Проблема крос-культурної компетентності фахівців у галузі туризму.

Тема 2. Основні типи культур та міжкультурні типи комунікації. Етнічна картина сучасного світу. Дихотомія «Схід – Захід». Основні типи культур. Традиційні культури та культурні традиції. Картина світу як віддзеркалення свідомості. Культурний код. Вербальне та невербальне вираження у різних культурних спільнотах. Особливості сприйняття простору і часу у представників різних культур. Типи взаємодій культур.

Національно-культурні стереотипи, причини їх формування та шляхи подолання. Комунікативні перешкоди та шляхи їх подолання. Поняття культурного шоку. Міжкультурний діалог в умовах глобалізації. Толерантність як основний спосіб міжкультурного порозуміння. Україна в системі світових культур.

Тема 3. Особливості комунікації з представниками Західної та Латиноамериканської цивілізацій. Християнство як підґрунтя Західної цивілізаційної моделі. Католицизм, православ'я, протестантизм – провідні гілки християнства. Протестантська етика, її вплив на формування культури ділового спілкування у країнах Західної цивілізації. Стандарти західної корпоративної культури. Особливості професійного спілкування з представниками західноєвропейських країн. Особливості американської культури ділового спілкування. Латиноамериканська цивілізація та її специфіка. Культура ділового спілкування у країнах Латинської Америки.

Тема 4. Особливості комунікації з представниками ісламського світу. Арабо-мусульманський етнокультурний регіон, його особливості. Іслам як стрижень та основа самобутності арабо-мусульманської цивілізації. Специфіка ділового спілкування з носіями ісламської культурної традиції. Культура невербального спілкування з представниками мусульманських країн. Гендерний аспект у процесі ділового спілкування в ісламському світі. Етикет зовнішнього вигляду у мусульманських країнах. Столовий етикет та харчові традиції арабо-мусульманського світу.

Тема 5. Особливості комунікації з представниками країн Південної і Східної Азії. Культурно-релігійна своєрідність регіону Південної та Східної Азії. Індуїстський етнокультурний регіон. Буддистський етнокультурний регіон. Конфуціанський етнокультурний регіон. Синтоїстський етнокультурний регіон. Азійська модель культури ділового спілкування. Специфіка бізнес-культури Японії, Китаю, Індії. Традиції гостинності Японії, Китаю, Індії. Культура невербального спілкування з представниками країн Південної та Східної Азії. Етикет зовнішнього вигляду, столовий етикет та харчові традиції народів Південної та Східної Азії.

ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Передбачені лекційні та семінарські заняття, виконання самостійної роботи та її захист. Форма підсумкового контролю – залік.

Під час навчання використовуються методи: проблемного викладання, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький, діалогово-комунікаційний, кейс-метод. Семінарські заняття передбачають усне опитування, виконання письмових практичних завдань, захист індивідуальних і групових завдань (презентацій). Самостійна робота включає вивчення теоретичних питань, що стосуються тем лекційних занять, за рекомендованою літературою, виконання індивідуальних завдань з метою

закріплення теоретичного матеріалу. Однією з умов виконання індивідуальних завдань є дотримання принципів академічної доброчесності.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Система модульно-рейтингового контролю результатів навчання здобувачів другого (магістерського) вищої освіти має таку структуру:

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності	Максимальна кількість балів
1	Передбачений підсумковий контроль – залік	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота	50
		2. Модульна контрольна робота (МКР)	50

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності здобувача (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань обов'язкової самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять позначаються «0».

Критерії оцінювання аудиторної роботи здобувача на семінарському занятті

№	Види навчальної діяльності	Оцінка	Критерії оцінки
1.	Відповідь на семінарі з основних питань	5	Правильна, ґрунтовна, повна відповідь, творче висвітлення проблем
		4	Правильна відповідь, але недостатньо повна, розгорнута та ґрунтовна
		3	Поверхнева відповідь з порушенням логіки, неаргументована
		2	Неправильна відповідь
2.	Активна участь у роботі семінару (доповнення, відповіді на проблемні питання тощо)	5	Максимально висока активність, що свідчить про всебічну обізнаність з матеріалом
		4	Висока активність, що свідчить про фрагментарну обізнаність з матеріалом

		3	Середня активність, що свідчить про необізнаність з матеріалом
		2	Низька активність, що свідчить про неволодіння матеріалом
3.	Експрес-контроль (робота на семінарі протягом 10-15 хв.: тест, поточна контрольна робота, вибіркоче опитування та ін.)	5	Повна відповідь за критеріями конкретного виду роботи
		4	Недостатньо повна відповідь за критеріями конкретного виду роботи
		3	Поверхнева відповідь з порушенням логіки, неаргументована
		2	Незадовільна відповідь за критеріями конкретного виду роботи
4.	Написання повідомлення творчого характеру, виконання індивідуальних проєктів	5	Грунтовне повідомлення, в якому повністю розкрито зміст обраної проблеми, зроблено відповідні узагальнення, висновки
		4	Правильне, але недостатньо повне, розгорнуте та ґрунтовне повідомлення
		3	Поверхнєве з порушенням логіки, неаргументоване повідомлення
		2	Поверхнєве з порушенням логіки, численними помилками повідомлення

Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів

Позааудиторна самостійна робота здобувачів включає виконання завдань, які пропонуються викладачем. Вона може бути виконана у формі реферативного повідомлення, доповіді у формі мультимедійної презентації, творчого завдання у формі есе та ін. Позааудиторна самостійна робота оцінюється за традиційною 4-бальною системою: «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). За невиконання завдань самостійної роботи здобувач отримує «0» балів.

Виконані всі вимоги до написання позааудиторної самостійної роботи: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю,

«відмінно»

витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання	
Виконані основні вимоги до написання позааудиторної самостійної роботи, тема розкрита достатньо повно, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Водночас допущені деякі недоліки: не обґрунтовано актуальність проблеми, сформульовані висновки нечіткі, наявні певні неточності у викладенні матеріалу	«добре»
Є істотні відступи від вимог до написання позааудиторної самостійної роботи. Зокрема: тема розкрита лише частково, допущені фактичні помилки в змісті позааудиторної самостійної роботи, відсутній висновок, не витриманий обсяг самостійної роботи; є недоліки в оформленні	«задовільно»
Тема самостійної роботи не розкрита, виявлено істотне незрозуміння проблеми, не витриманий обсяг самостійної роботи; самостійна робота оформлена неправильно	«незадовільно»

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та позааудиторну самостійну роботу здобувача як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10¹**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Модульна контрольна робота

Модульна контрольна робота (МКР) є складником семестрового рейтингу і виконується перед заліком.

До кожного варіанта модульної контрольної роботи входить по три питання, що відповідають **репродуктивному** (рівень А), **алгоритмічному** (рівень В) й **творчому** (рівень С) **рівням складності**. Кожне питання модульної контрольної роботи оцінюється по багатобальній системі.

Структура модульної контрольної роботи:

Завдання репродуктивного рівня (А): максимальна кількість балів – 10.

¹ Наприклад, протягом семестру здобувач отримав за аудиторну та самостійну роботу такі оцінки: «5», «3», «5», «4», «5», «4». Середня арифметична оцінка становить **4,33**, з округленням до десятої частки – **4,3**. Отриману оцінку множимо на **10**: **4,3x10=43**. Це число є рейтинговим балом здобувача за роботу протягом семестру.

Завдання алгоритмічного рівня (В): максимальна кількість балів – 15.

Завдання творчого характеру (С): максимальна кількість балів – 25.

Максимальна кількість балів за виконану модульну контрольну роботу становить **50 балів**. Наявка на МКР оцінюється в **0 балів**.

Час виконання модульної контрольної роботи – **1 год. 20 хв.**

Зразок модульної контрольної роботи

Варіант № 5

1. Поясніть специфіку міжкультурного простору в умовах глобалізації (рівень В).

2. Охарактеризуйте поняття «культурний шок», проілюструйте його на прикладах (рівень А).

3. Проаналізуйте чинники, які можуть спричинити комунікативну невдачу у міжкультурній комунікації під час туристичного обслуговування представників ісламської культури (рівень С).

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Види завдань	Кількість балів	Критерії оцінки
Питання (завдання) репродуктивного рівня (рівень А, мах – 10 б.)	10	відповідь логічна та послідовна, повністю розкриває зміст питання
	7–9	відповідь повна, проте є незначні недоліки та помилки
	4–6	відповідь неповна, містить недоліки та помилки
	1–3	відповідь схематична, містить багато фактологічних помилок та неточностей
	0	відповідь відсутня або повністю не відповідає змісту питання
Питання (завдання) алгоритмічного рівня (рівень В, мах – 15 б.)	15	відповідь повна, логічна, послідовна; здобувач демонструє відмінне знання фактологічного матеріалу, досконало орієнтується у змісті питання
	11–14	відповідь у цілому правильна, проте недостатньо повна та змістовна
	7–10	відповідь неповна, містить деякі помилки та неточності
	4–6	відповідь неповна, поверхнева, із суттєвими помилками та неточностями
	1–3	відповідь схематична, майже не розкриває зміст питання, містить неточності, помилки

	0	відповідь відсутня або повністю не відповідає змісту питання
Питання (завдання) творчого рівня (рівень С, маж – 25 б.)	25	відповідь вичерпна, змістовна, логічна та послідовна, містить самостійні судження та демонструє здатність творчого розв'язання поставлених завдань; здобувач вільно оперує поняттями та категоріями, аргументовано доводить власну точку зору
	21–24	відповідь правильна, змістовна, послідовна, але містить деякі неточності у розв'язанні завдань; здобувач аргументовано доводить власну точку зору
	16–20	відповідь змістовна, послідовна, але містить недоліки та неточності у розв'язанні завдань; здобувач демонструє недостатнє обґрунтування власної точки зору
	11–15	відповідь в цілому правильна, але неповна, містить незначні недоліки, рівень самостійності суджень недостатній
	6–10	відповідь неповна, схематична, є неточності та помилки у викладенні матеріалу, рівень самостійності суджень недостатній
	1–5	відповідь поверхнева, нелогічна, містить суттєві помилки та неточності, рівень самостійності суджень низький
	0	відповідь відсутня або не відповідає змісту питання
Разом	50 балів	

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за роботу протягом семестру і рейтингового бала за МКР.

Максимальний рейтинговий бал здобувача становить **100 балів**.

Підсумкова форма контролю – **залік в усній формі**.

Умови допуску до заліку

Для допуску здобувачів вищої освіти до заліку з дисципліни «Міжкультурна комунікація в туризмі» обов'язковим є виконання ними

вимог навчального плану і графіка навчального процесу. Здобувачі мають відпрацювати всі пропущені аудиторні заняття з дисципліни. Здобувач вважається **допущеним до семестрового контролю (заліку)**, якщо він **виконав усі види робіт**, що передбачені робочою програмою дисципліни.

Підсумковий контроль **Залік**

Оцінка в національній шкалі («зараховано», «не зараховано») та оцінка в шкалі ЄКТС виставляються на підставі семестрового рейтингового бала здобувача за дисципліну таким чином:

90 – 100 балів	–	A	}	зараховано
82 – 89 балів	–	B		
75 – 81 бал	–	C		
66 – 74 бали	–	D		
60 – 65 балів	–	E		
59 балів і нижче	–	FX.		

Здобувачі, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **60 і вище**, отримують оцінку «зараховано» і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку.

Здобувачі, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **59 і нижче**, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється оцінка «зараховано» в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – **E** та бал **60**. Якщо здобувач під час заліку отримав оцінку «не зараховано», то йому у відомість обліку успішності виставляється оцінка «не зараховано» в національній шкалі, оцінка **FX** – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

Критерії оцінювання відповіді здобувача під час заліку

№	Критерії оцінювання	Шкала оцінювання	
		«зараховано»	«не зараховано»
1.	Відповідність змісту	Відповідь здобувача повністю відповідає змісту питання. Основні проблеми розкриті чітко та в повній мірі	Відповідь здобувача лише частково відповідає або не відповідає взагалі змісту питання. Основні проблеми визначено нечітко або не визначено зовсім
2.	Повнота і ґрунтовність викладу	Основні питання розкриті повністю і ґрунтовно	Основні питання розкриті лише частково і без належної глибини або взагалі не розкриті
3.	Термінологічна коректність	Здобувач вільно й коректно користується	Здобувач майже не користується

		понятійно- категоріальним апаратом дисципліни	термінологією
--	--	---	---------------

Оцінка «зараховано» виставляється за умови, якщо відповідь здобувача в повній мірі відповідає всім зазначеним критеріям.

Оцінка «не зараховано» виставляється за умови, якщо відповідь здобувача не відповідає хоча б одному із зазначених критеріїв.

В умовах **дистанційного навчання** здобувачі складають залік в **он-лайн режимі** на інформаційній платформі Microsoft Office Teams у реальному часі відповідно до розкладу заліково-екзаменаційної сесії, складеного деканатом факультету. Обов'язковою умовою складання заліку є підключення з відеозв'язком (з персонального комп'ютера, телефону або іншого пристрою). Під час приєднання здобувача вищої освіти до он-лайн конференції він / вона для ідентифікації обов'язково має показати свій студентський квиток, залікову книжку або інший документ, що посвідчує особу.

Процес проведення заліку передбачає співбесіду викладача з кожним здобувачем за питаннями підсумкового контролю. Надання часу для підготовки до відповіді не передбачається.

Під час складання заліку має здійснюватися відеозапис відповідей здобувачів (з обов'язковим інформуванням про це здобувачів перед початком заліку) з подальшим збереженням цих записів. Здобувачі мають дотримуватися усіх вимог академічної доброчесності. У разі їх порушення викладач припиняє процедуру прийняття заліку у здобувача та виставляє 0 балів.

Заочна форма здобуття освіти

Здобувач вищої освіти вважається допущеним до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового іспиту, диференційованого заліку або заліку), якщо він виконав **усі** види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

На заліку оцінювання засвоєння здобувачем навчального матеріалу здійснюється так само, як на іспиті. Викладач ставить студентові не менше двох питань, які оцінюються кожне окремо в 4-бальній шкалі («відмінно» – «5», «добре» – «4», «задовільно» – «3», «незадовільно» – «2»). Потім виводиться загальна оцінка за відповідь на заліку як середнє арифметичне з оцінок за кожне питання з округленням до десятої частки. Ця оцінка помножується на коефіцієнт **20***.

*Наприклад, до екзаменаційного білета входять 3 питання. На іспиті за перше питання студент отримав «5», за друге – «4», за третє – «4». Середнє арифметичне з округленням до десятої частки становить **4,3**. **4,3** помножуємо на коефіцієнт **20**: **4,3 x 20 = 86**. За таблицею, оцінка за шкалою **ЄКТС – В**, підсумкова оцінка з дисципліни за національною шкалою – «добре».

Отримане значення становить **підсумковий рейтинговий бал**, якому відповідає **оцінка за шкалою ЄКТС** і **оцінка за національною шкалою**(«зараховано», «не зараховано») за таблицею:

Підсумковий рейтинговий бал (кількість балів за 100-бальною шкалою)	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за залік
90 – 100	A	зараховано
82 – 89	B	
75 – 81	C	
66 – 74	D	
60 – 65	E	
0 – 59	FX	не зараховано

Рекомендовані джерела

Базова література

- Глінковська, Б., Чеботарьов, Є., & Чеботарьов, В. (2018). *Крос-культурні підприємницькі комунікації*. Старобільськ: ЛНУ імені Тараса Шевченка.
- Загороднова, В.Ф. (2018). *Основи міжкультурної комунікації*. Бердянськ: БДПУ.
- Коч, Н.В. (2017). *Міжкультурна комунікація*. Миколаїв: ЧП Румянцева А.В.
- Манакін, В.М. (2012). *Мова і міжкультурна комунікація*. Київ: Академія.
- Шебаніна, О.В., Тищенко, С.І., Клочан, В.П., Клочан, І.В., Ручинська, Н.С., Крайній, В.О., & Хілько, І.І. (2021). *Міжкультурні комунікації*. Миколаїв. Взято 3
<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10219/1/mizhkulturni-komunikaciyi-konspekt-mb-242.pdf>.

Додаткова література

- Аджемоглу, Д., & Робінсон, Дж. (2017). *Чому нації занепадають*. Київ: Наш формат.
- Алдошина, М. В., & Брусільцева, Г. М. (2014). Крос-культурні комунікації в галузі туризму в умовах глобалізації. *Бізнесінформ*, 3, 197–202.
- Алієва-Барановська, В.М., & Дахно, І.І. (2019). *Міжнародний туризм*. Київ: Центр навчальної літератури.
- Атаманчук, З.А. (2022). Вплив крос-культурних комунікацій у міжнародному туризмі на дифузю інновацій між країнами. *Економіка і організація управління*, 1(45), 59–66.
- Бацевич, Ф.С. (2007). *Словник термінів міжкультурної комунікації*. Київ: Довіра.
- Бацевич, Ф.С. (2010). *Основи теорії мовної комунікації*. Київ: Академія.
- Боджидарнік, Т.В., & Боджидарнік, Н.В. *Міжнародний туризм*. Київ: Центр

учбової літератури.

- Великочий, В.С., Дутчак, О.І., & Шикеринець, В.В. (2015). *Міжнародний туризм*. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М.
- Воронкова, В.Г. (2010). Розвиток туризму як соціального і культурного явища в умовах глобалізації та крос-культурної комунікації. *Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. Серія: філософські науки*, 8, 23–35. Взято з https://tourlib.net/statti_ukr/voronkova.htm.
- Корнева, Л.М. (2004). Невербальні засоби в міжкультурній комунікації. *Культура народів Причорномор'я*, 49, т. 1, 88–90.
- Коч, Н.В. (2014). *Основи теорії комунікації*. Миколаїв: Іліон.
- Красовський, С.О. (2018). Природа і основні етапи крос-культурної комунікації у міжнародному туризмі. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 3, 171–175.
- Левчук, Л. Т. (2010). *Історія світової культури*. Київ: Центр учбової літератури.
- Моргунова, Н.С., & Крохмаль, А.М. (2018). Формування вмінь крос-культурної компетенції у процесі мовної підготовки майбутніх фахівців туристичної сфери. *Педагогічні науки*, 84, т. 1, 47–51.
- Нельга, О.В. (1997). *Теорія етносу*. Київ: Тандем.
- Орлова, Т.В. (2012). *Всесвітня історія: Історія цивілізацій*. Київ: Знання.
- Павленко, Ю. (2001). *Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства*. Київ: Либідь.
- Павлішина, Н.М. (2018). Крос-культурний аналіз споживача в міжнародному маркетингу. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 21, 92–95.
- Саваріна, І.П. (2018). Теоретичні аспекти крос-культурного менеджменту. *Приазовський економічний вісник*, 6(11), 24–26.
- Савицька, О.В., & Співак, Л.М. (2011). *Етнопсихологія*. Київ: Каравела.
- Сідоров, В.І. (2017). Кроскультурна компетентність майбутніх фахівців галузі туризму. *Імідж*, 4/2, 51–54.
- Стегній, О.Г. (2013). Методологічні складності крос-культурних досліджень. *Український соціум*, 2(45), 99–110.
- Утвенко, В. В. (2017). *Етнологія*. Київ: Персонал.
- Хоптяр, Ю. А. (2008). *Етнологія*. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006.

Додаткові ресурси

- Все о туризме – образовательный туристический портал. URL: <https://tourlib.net/>.
- Етнічний довідник. URL: <https://web.archive.org/web/20091204155247/http://etno.uaweb.org/glossary/e.html>.
- Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України. URL: <http://www.etnolog.org.ua/>.
- Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.